

การป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทย:  
กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร

Preventing Victims of Online Shopping Fraud in Thai Teenagers:  
A Case Study of Bangkok

วงศ์วรัญ ชูสงค์\* สุณีย์ กัลยะจิตร และศุภกร ปุญญฤทธิ์  
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Wongwaran Chusong\* Sunee Kanyajit and Suppakorn Poonyarith  
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

Received: February 7, 2024

Revised: March 21, 2024

Accepted: March 22, 2024

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ และสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร และแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อของการถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ อายุ 18-25 ปี ที่มีประสบการณ์การซื้อของออนไลน์เป็นประจำ จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 พนักงานสอบสวนระดับชั้นสัญญาบัตร สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาลที่ 1-9 จำนวน 18 คน และพนักงานสอบสวนจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน จะเป็นผู้ที่มีการประสบการณ์การทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงจากการซื้อขายของออนไลน์ โดยมีตำแหน่งเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการทั้ง 2 ส่วน ซึ่งพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการป้องกัน และสาเหตุของการถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ ผลการศึกษา พบว่า จากสถานการณ์ ยุค Digital 4.0 มีการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะอาชญากรรมผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่นิยมกันมาก ซึ่งกลุ่ม Generation Y ในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนวัยทำงาน นักเรียน นักศึกษา ลักษณะนิสัยของกลุ่มคนวัยนี้จะมีพฤติกรรมซื้อของออนไลน์ จึงทำให้เกิดการฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น ซึ่งสาเหตุการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ สาเหตุการตกเป็นเหยื่อ คือ การขาดประสบการณ์ ขาดความรอบคอบ และความโลภของเหยื่อ เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อในที่สุด แนวทางการป้องกันตนเองของเหยื่อ ได้แก่ การซื้อสินค้าจากเว็บไซต์ หรือเพจที่น่าเชื่อถือ โดยพิจารณาการจดทะเบียนพาณิชย์ของร้านค้า ราคาสินค้าไม่แตกต่างจากราคาในท้องตลาด หรือการพิจารณาจากจำนวนผู้ติดตามร้านค้านั้น ๆ

**คำสำคัญ:** ฉ้อโกง วัยรุ่นไทย การซื้อสินค้าออนไลน์ การป้องกันอาชญากรรม การตกเป็นเหยื่อ

## Abstract

The purpose of this study was to examine situations and causes of victimization of online fraud in Thai teenagers in Bangkok and guidelines for preventing victims of online fraud in Thai teenagers. The research methodology was qualitative research. There were 2 groups of key informants, including group 1: 10 victims who were 18-25 years of age and had experience in regular online shopping; group 2: 18 commissioned inquiry officers selected from the Metropolitan Police Division 1-9 and 5 inquiry officers selected from the Cyber Crimes Investigation Division 1-9 which was totally 23 key informants. In addition, police officers of both groups had experiences with online shopping fraud cases. Both groups were specialized inquiry officers. The study area was Bangkok. An in-depth interview was used as a tool for this qualitative research. The findings revealed that in the situation of the Digital 4.0 era, there were crimes committed through technology, especially crimes through the internet which was very popular. Generation Y in Thailand was a group of people of working age and students. The characteristic behavior of this age group was online shopping leading to high online shopping fraud. The causes of victimization of online shopping fraud included inexperience/carelessness and victim's greed. The guideline for preventing victimization was to purchase goods from reliable websites or pages by considering the store's commercial registration, goods' prices which were not different from market prices or number of stores' followers, etc.

**Keywords:** Fraud, Thai Teenagers, Online Shopping, Crime Prevention, Victim

## บทนำ

ในปัจจุบันยุคสมัยของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยยุคเทคโนโลยีเริ่มต้นจากยุค Digital 1.0 คือ อินเทอร์เน็ต เป็นยุคที่เกิดขึ้นเมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมา เป็นจุดเริ่มต้นของการใช้เว็บไซต์ และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) Digital 1.0 เป็นการเปลี่ยนผ่านครั้งยิ่งใหญ่จากโลกออฟไลน์มายังออนไลน์ เปลี่ยนจากการส่งจดหมายติดแสตมป์เป็นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) ที่สะดวกรวดเร็วขึ้น และการเปลี่ยนแปลงนี้ได้เกิดผลกระทบใหญ่ที่ทำให้บางสิ่งบางอย่างในโลกออฟไลน์ที่เคยใช้งานอยู่เดิมได้หายไป และเกิดปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง และก้าวไปข้างหน้าไม่หยุดยั้ง สิ่งที่เกิดขึ้นทางธุรกิจในยุค Digital 1.0 คือ องค์กรเริ่มมองเห็นโอกาสทางดิจิทัลในยุคแรกของเว็บไซต์ จึงเป็นยุคของการใช้เว็บไซต์แทนโบชัวร์ที่มีความมูลครบถ้วนใช้ติดต่องานเชิงพาณิชย์ สร้างความน่าเชื่อถือ เปิดสำนักงานเสมือนที่สามารถทำงานได้แบบไม่มีวันหยุด Digital 2.0 ยุคโซเชียลมีเดีย ต่อจากยุค Digital 1.0 เป็นยุคที่ผู้ใช้งานสามารถสร้างเครือข่ายติดต่อสื่อสารกันในโลกออนไลน์ที่เรียกว่าเครือข่ายสังคม (Social Network) เริ่มจากการสนทนาติดต่อสื่อสารกันกับเพื่อนสมาคมกลุ่มเล็ก ๆ แล้วเริ่มขยายวงกว้างไปสู่การดำเนินกิจกรรมในเชิงธุรกิจ โดยนักธุรกิจส่วนใหญ่มองว่า Social Media เป็นเครื่องมือเชื่อมต่อ และสร้างเครือข่ายทางธุรกิจได้อย่างดีด้วยการคลิกเพียงครั้งเดียว อีกทั้งช่วยพัฒนาตราสินค้า (Brand) วัดผลการดำเนินงาน ส่งเสริมภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand) Social Media จึงเป็นเหมือนกระบอกเสียง และเวทีเสนองานแก่นักธุรกิจสู่คนทั่วโลกเป็นอย่างดี Digital 3.0 ยุคแห่งข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เป็นยุคที่มีการใช้ข้อมูลที่มีจำนวนมหาศาลให้เกิดประโยชน์ การเติบโตของยุคโซเชียลมีเดีย และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ E-Commerce ทำให้เกิดการขยายของข้อมูลอย่างมหาศาลทุกระบบ ทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นธนาคารประกันภัย สื่อโซเชียล ต่างมีข้อมูลเข้าออกเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ จึงเริ่มมีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด Digital 4.0 เทคโนโลยีที่ชาญฉลาดยุคที่ความฉลาดของเทคโนโลยีทำให้อุปกรณ์ต่าง ๆ สื่อสาร และทำงานร่วมกันได้อย่างอัตโนมัติ

เทคโนโลยีใน 3 ยุคที่ผ่านมาเป็นเหมือน แขน ขา เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวก หีบจับ คำนวณให้แก่มนุษย์ แต่เทคโนโลยีเหล่านั้นไม่มีสมองเป็นของตนเอง ในยุคที่ 4 นี้เทคโนโลยีถูกนำมาพัฒนาต่อยอด เพื่อลดภาระของมนุษย์ และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการใช้ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดยใช้ชื่อยุคนี้ว่า Machine to Machine ตัวอย่างของเทคโนโลยียุคนี้ เช่น การสั่งปิด-เปิด หรือสั่งงานกับเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านแอปพลิเคชัน โดยไม่ต้องเดินไปกดสวิตช์ หรือเทคโนโลยีจำลองสถานการณ์ (Simulation) เพื่อใช้จำลองสถานการณ์ฝึกอบรม วางแผนสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งวิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทำให้คนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และไม่ดีการใช้เทคโนโลยีที่ดีทำให้เกิดประโยชน์แต่ในส่วนของการคนที่มีมองว่าเทคโนโลยีทำให้เห็นช่องในการกระทำผิด ส่งผลให้การก่ออาชญากรรมมีวิวัฒนาการที่ปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยีเช่นกัน เกิดการกระทำผิดในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากกว่าเดิม โดยเฉพาะอาชญากรรมผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่นิยมกันมากในยุคนี้ ซึ่งพบว่า คดีอาชญากรรมทางออนไลน์ คดีฉ้อโกง และหลอกลวงประชาชน โดยพบว่า ตั้งแต่มกราคมถึงตุลาคม พ.ศ. 2564 มีเรื่องร้องเรียนผ่านสายด่วน 1212 โดยส่วนใหญ่มาจากข้อ-ขาย ออนไลน์ เช่น การสั่งซื้อสินค้าแล้วไม่ได้รับสินค้าได้รับสินค้าไม่ตรงตามโฆษณา โดยที่มิฉฉาฟได้ให้ความสนใจ และการลงมือกระทำผ่านแอปพลิเคชันเพซบุ๊กเป็นจำนวนมากที่สุดโดยเฉลี่ยร้อยละ 82.4 หรือมีคดีฉ้อโกงทางออนไลน์ถึง 19,296 คดีในการแจ้งเหตุในส่วนของการฉ้อโกงทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 4.6 และแอปพลิเคชันอินสตาแกรมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.3 และเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลช่วงเดือน มกราคม-สิงหาคม พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 มีเรื่องเรียนปัญหาข้อ-ขาย-ออนไลน์ เฉลี่ย 2,221 ครั้งต่อเดือน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว ที่เฉลี่ย 1,718 ครั้งต่อเดือน ซึ่งมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้นถึง 503 คดีใน 1 เดือน (รัชดา ธนาดิเรก, 2564)

ซึ่งกลุ่มเจนวาย หรือ Generation Y ในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2525-2548 ซึ่งปัจจุบันจะมีอายุระหว่าง 18-25 ปี นั่นคือ กลุ่มวัยทำงาน นักเรียน นักศึกษา ลักษณะนิสัยของกลุ่มคนวัยนี้จะมีพฤติกรรมซื้อของออนไลน์ตามกระแสการบริโภคยุค 4.0 ในประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้เวลาบนอินเทอร์เน็ตมากขึ้นข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ETDA พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 จำนวนผู้ใช้เวลาบนอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 45 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ ETDA ได้คาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2567 ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ (Business E-commerce) ในประเทศไทยจะอยู่ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 15 ของตลาดค้าปลีกรวมของประเทศ ข้อมูลรายงานสุขภาพคนไทย ปี พ.ศ. 2559 โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ สสส. พบว่า เจนวาย เป็นกลุ่มที่นิยมซื้อสินค้าออนไลน์อย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือนสูงที่สุดถึงค่าเฉลี่ยร้อยละ 38 ขณะที่กลุ่มเจนเอกซ์ และเบบี้บูมเมอร์ คือกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 54-72 ปี กลุ่มที่ 2 คือ Gen X ซึ่งได้แก่ กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 38-53 ปีมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 23 เหตุผลในการซื้อของออนไลน์ของกลุ่มเจนวาย อันดับ 1 คือ สะดวกสบายมีบริการส่งถึงบ้านค่าเฉลี่ยร้อยละ 61 ตามด้วยอันดับ 2 มีร้านค้าออนไลน์ให้เลือกซื้อมากขึ้นค่าเฉลี่ยร้อยละ 46 อันดับ 3 ราคาถูกกว่าซื้อหน้าร้านค่าเฉลี่ย ร้อยละ 38 (สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2562)

จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาแม้ประเทศไทยจะมีหน่วยงานที่รับเรื่องร้องเรียน และให้คำปรึกษาจากการถูกฉ้อโกงออนไลน์แต่ยังพบผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออยู่เป็นจำนวนมาก โดยในจำนวนนี้เป็นวัยรุ่นที่เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ และเป็นกลุ่มของคนรุ่นใหม่ที่มีกำลังซื้อ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการศึกษาสาเหตุและแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทย เพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันการถูกฉ้อโกงในลักษณะนี้ต่อไป

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ และสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

## แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม Social Learning Theory ฤกษ์มนต์ วัฒนารงค์ (2564) กล่าวว่า เป็นทฤษฎี อัลเบิร์ต แบนดูรา นักจิตวิทยาาร่วมสมัยที่มีแนวคิดมาจากการเรียนรู้จากผู้อื่น โดยได้รับประสบการณ์จากการฟัง ดู อ่าน งานผู้อื่นมากกว่าทำด้วยตนเอง (Vicariousness) ซึ่งอาจเป็นการรับเอา (Adopting) พฤติกรรมของผู้อื่นเป็นแบบแผน ในการกำหนดพฤติกรรมตนเอง อาจเกิดจากการสังเกต พบเห็นอยู่เป็นประจำ และอาจมีแรงจูงใจความประทับใจ ที่แตกต่างกันในกลุ่มผู้รับเอาแบบแผนพฤติกรรมมาใช้เป็นแบบอย่าง หรือเป็นต้นแบบการสร้างแบบแผนของตนเองขึ้น การเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นกระบวนการเผยแพร่ความรู้ ความคิด พฤติกรรม หรือแม้แต่วัตถุ สิ่งของ เทคนิควิธีการ เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในสังคมที่มีระบบสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ ความคิด และมีการใช้สื่อรวมทั้งกระบวนการสื่อสารในสังคม โดยเฉพาะในปัจจุบัน มีเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการสร้างให้เกิดเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ การสร้างเครือข่ายที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลจึงเกิดขึ้นได้ง่ายมีกระบวนการ ดังนี้

1.1 กระบวนการสร้างความสนใจในขั้นนี้การสร้างความโดดเด่น (Salience) ให้เกิดความแพร่หลาย (Prevalence) กระทับกับภาวะของการรับรู้ และกระบวนการทางปัญญาที่สามารถเข้าใจ (Cognitive Capabilities) กระตุ้นความรู้สึกร้อยากรู้ อยากเห็นจนทำให้เกิดความพึงพอใจ อิทธิพลของสื่อสมัยใหม่สามารถสร้างความสนใจ และเข้าถึงผู้คนส่วนมากได้อย่างง่ายและรวดเร็ว

1.2 กระบวนการสร้างความคงทน เป็นส่วนสำคัญที่ต้องออกแบบสถานการณ์ของการเรียนรู้ให้สามารถ คงทนได้ดี ทั้งนี้ อาจใช้กระบวนการทำให้เกิดภาวะ “สะดุดในกระบวนการทางปัญญา” หรือ Cognitive Disfluency รวมทั้งการย้ำเตือนการใช้สัญลักษณ์ และวาทกรรมที่โดนใจรวมทั้งอาจสร้าง หรือทำสิ่งที่แปลกใหม่ ล่อแหลม ทำทนาย ต่อความถูกต้องเชิงวัฒนธรรม และกฎหมายเพื่อสร้างความคงทนในการจดจำสิ่งที่ได้รับรู้มาจากการสร้าง ความสนใจ

1.3 กระบวนการแสดงออกเป็นผลผลิตภาพเป็นกระบวนการเชื่อมโยง และถ่ายโอนของกระบวนการทาง ปัญญามาสู่พฤติกรรม สังเกตได้จากพฤติกรรมการแสดงออก ทั้งการพูด และการกระทำ ซึ่งไม่เพียงแต่การเลียนแบบ ของการได้รับรู้ หรือเรียนรู้มาเท่านั้น ยังเป็นกระบวนการที่สร้างแบบแผนพฤติกรรมใหม่ที่มีแบบแผนเฉพาะแห่งตน ขึ้นมาด้วย

1.4 ฌ็องฌัก เดสสกูล (2563) กล่าวถึง กระบวนการสร้างแรงจูงใจเป็นแบบอย่างในกระบวนการนี้เป็นการ ยืนยัน และรับเอาแบบแผนแห่งตนเข้ามาเป็นบุคลิกภาพของตนในขั้นนี้อาจมีการให้รางวัลตนเอง หรือสนับสนุนการ กระทำของตนเองรวมทั้งเผยแพร่แบบอย่างของตนสู่ผู้อื่นให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดเป็นกระบวนการทางสังคม ขึ้นต่อ ๆ ไป เมื่อมีความเข้าใจตรงกันในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมแล้วสามารถนำหลักการ และกระบวนการเรียนรู้ ทางสังคมดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคมด้วยการออกกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับการ ควบคุม ส่งเสริม ป้องกัน กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และกำหนดมาตรการ หรือแนวทางให้สังคมได้เรียนรู้ในทิศทาง ที่เหมาะสมสร้างความสงบสุขในสังคมได้อย่างเหมาะสม ฌ็องฌัก เดสสกูล กล่าวถึง โรนัล เอเคอร์ ได้พัฒนาทฤษฎี การเรียนรู้มาจากหลักการสำคัญในทฤษฎีของซัทเธอร์แลนด์ ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาสาระสำคัญหลายครั้ง ด้วยกันจนกระทั่งได้นำเสนอเป็นทฤษฎีในหนังสือที่ชื่อว่า “พฤติกรรมเบี่ยงเบน: กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม” (Deviant Behavior: A Social Learning Approach)

2. ทฤษฎีการควบคุมตนเอง Self Control Theory เป็นทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่อธิบายเกี่ยวกับการขาด การควบคุมตนเองของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของพฤติกรรมอาชญากร ทฤษฎีการควบคุมตนเองแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่มีประสิทธิภาพก่อนอายุสิบขวบจะพัฒนาการควบคุมตนเองได้น้อยกว่าบุคคลที่อายุ ไกล่เคียงกัน ซึ่งได้รับการเลี้ยงดูมาด้วยการเลี้ยงดูที่ดีกว่า การวิจัยยัง พบว่า การควบคุมตนเองในระดับต่ำมี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอาชญากร และผู้ที่ควบคุมตัวเองในระดับสูงจะไม่มีความสัมพันธ์กับอาชญากร การควบคุม

ตนเอง หมายถึง ความสามารถในการละทิ้งความสุขในระยะสั้นซึ่งมีผลเสียบางประการและความสามารถในการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ระยะยาว ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดเช่นการควบคุมตนเอง และแรงกระตุ้นในทางจิตวิทยา บุคคลที่ขาดการควบคุมตนเองจะกระทำการที่ทำให้พอใจในทันที เช่น การใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ การพนัน การชั้บรถยนต์เร็ว และการประพฤติดิตทางเพศอย่างไม่มีระมัดระวัง บุคคลเหล่านี้จะไม่ประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ต้องการความพอใจ การวางแผน และความพยายามอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องใช้เวลาในการประสบความสำเร็จ เช่น การแต่งงาน การจ้างงาน หรือการสำเร็จการศึกษา บุคคลที่มีการควบคุมตนเองสูงมักไม่ค่อยมีส่วนร่วมในอาชญากรรม รับความเสี่ยง หรือกระทำความผิดตลอดช่วงชีวิต และจะประสบความสำเร็จมากขึ้นในมิติทางสังคมเหล่านี้

แนวคิดของลีเวนทาลและจอห์นสัน Leventhal & John-son ได้อธิบายถึงทฤษฎีการควบคุมตนเอง (self-control Theory) ไว้ว่า เพื่อช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่ถูกคุกคาม หรือเหตุการณ์ที่ตึงเครียดได้โดยกระบวนการทำงานของบุคคลจะคล้ายคลึงกับโปรแกรม การทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จะมีการประมวลข้อมูล Information Processing Theory) เข้ามาในระบบความคิด กระบวนการของความคิดความเข้าใจที่เกิดขึ้นจะทำงานซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อบุคคลประสบกับเหตุการณ์ หรือเรื่องราวในชีวิตเขาจะประมวลข้อมูลเหล่านั้นจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก ตลอดจนทำการผสมผสานข้อมูลเหล่านั้นเข้ากับข้อมูลที่เก็บไว้ในความทรงจำ (Memory) กลายเป็นโครงสร้างแบบแผนความคิดความเข้าใจ (Cognitive Structure) ของตน และเขาจะใช้แบบแผนความคิดความเข้าใจนี้ไปใช้ในการควบคุม และตอบสนองพฤติกรรมตนเอง จีรัทธ์พล ภูวไชยจิรภัทร์ (2560)

3. ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity theory) Cohen & Felson (1979) ทฤษฎีปกตินิสัยถูกพัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการ ลอร์เรน โคเฮน และ มาร์คัส เฟลสัน เป็นทฤษฎีว่าด้วยการศึกษาเหยื่ออาชญากรรม โดยนำเสนอว่า พฤติกรรมของเหยื่ออาชญากรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคม ความหมายของคำว่า ปกตินิสัย หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ของบุคคลที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือเป็นประจำ ทั้งที่รู้ตัว หรือไม่รู้ตัว ซึ่งการกระทำเป็นประจำจนเป็นปกตินิสัยนั้น อาจทำให้อาชญากรรมมองเห็นโอกาส หรือช่องโหว่ที่จะก่อเหตุอาชญากรรม เช่น การออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้าทุกวัน แล้วกลับเข้าบ้านช่วงเย็นเป็นเวลาสม่ำเสมอ ประกอบกับไม่มีคนเฝ้าบ้าน ช่วงกลางวันคนร้ายอาจเฝ้าดูเป็นระยะเวลาหนึ่ง แล้วอาศัยช่วงเวลาที่บ้านไม่อยู่ บุกรุกเข้าไปในบ้านเป็นต้น (พรชัย ชันดี และคณะ, 2558)

ทฤษฎีปกตินิสัยมีหลักการสำคัญ คือ อาชญากรรมเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งเป็นการอธิบายเหตุการณ์อาชญากรรมแบบดั้งเดิมในโลกออฟไลน์ (Physical World) ดังนี้

3.1 อาชญากรที่จะกระทำความผิด หรือแรงจูงใจที่จะกระทำความผิด หมายถึง ตัวอาชญากรที่เล็งเห็นว่าเหยื่อ หรือเป้าหมายมีความเหมาะสม กอปรกับการขาดผู้ดูแล และการตัดสินใจที่จะกระทำความผิด ซึ่งตัวอาชญากรมีเหตุผลหลายประการที่จะกระทำการเช่นนั้น เช่น ความยากจน ติดยาเสพติด แต่ทั้งนี้ ความต้องการและสภาพจิตใจของอาชญากรเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าหากตัวอาชญากรไม่มีความประสงค์ที่จะทำพฤติกรรมอาชญากรรมก็绝不会เกิด

3.2 เป้าหมายที่เหมาะสม หรือสิ่งที่ควรค่าแก่การลงมือกระทำความผิด เช่น บุคคล วัตถุ สถานที่ และเหตุปัจจัยที่เหตุปัจจัยที่เหมาะสมแก่การกระทำความผิดโดยพิจารณาจากมูลค่าของวัตถุ ความสามารถในการเข้าถึง การปกปิด การหลบหนี รวมไปถึงความสนุกสนานที่เป็นคุณค่าทางจิตใจ

3.3 การขาดผู้พิทักษ์ หมายถึง การขาดบุคคลที่เหมาะสมในการป้องกันอาชญากรรม เช่น ตำรวจ สายตรวจ พนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อนบ้าน และระบบโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV)

4. ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล Rational Choice Theory โดยอธิบายถึงแรงจูงใจของผู้กระทำความผิดว่าเป็นการก่ออาชญากรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งแรงจูงใจนั้นอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลของโอกาส (Opportunity) ที่ตอบสนองความต้องการมากน้อยเพียงใด ต้นทุนการใช้จ่าย (Cost) ในการกระทำมากน้อยเพียงใด

และผลประโยชน์ที่ได้รับ (Benefit) มากน้อยเพียงใด ซึ่งเหตุผลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานั้น ผู้กระทำผิดจะต้องตัดสินใจบนฐานเหตุผลผู้นั้นมีอยู่อย่างจำกัด โครงสร้างของอาชญากรรมตามแนวคิดทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลในการประกอบอาชญากรรม มีดังนี้

4.1 เรียนรู้เทคนิควิธีการเป็นอาชญากร (Learning Criminal Techniques) เป็นการเรียนรู้เทคนิคช่วยทำให้หลุดรอดจากการถูกจับกุมได้ เช่น เมื่อขโมยบุกขึ้นบ้านตำรวจมักจะตรวจสอบรอยนิ้วมือ หรือตรวจจากกล้องวงจรปิด จึงหาวิธีเรียนรู้โดยการใส่ถุงมือ หรือใส่ที่คลุมหัว เพื่อหลุดรอดจากการจับกุม

4.2 การเลือกเป้าหมาย (Choosing Targets) การเลือกเป้าหมาย เพราะต้องการทำงานของตนให้สำเร็จ หรือการเลือกสิ่งที่ต้องการ เช่น อาชญากรจะขโมยของในบ้านก็จะใช้วิธีดักกริ่ง เพื่อให้แน่ใจว่าบ้านไม่มีคนอยู่ จึงค่อยบุกเข้าไป หรือถ้ามีคนอยู่ก็จะดูว่าบุคคลนั้นมีลักษณะที่สามารถต่อสู้เพื่อโจรกรรมทรัพย์สินได้หรือไม่

4.3 การเลือกสถานที่ก่ออาชญากรรม (Choosing the Place of Crime) ผู้กระทำผิดจะเลือกสถานที่ที่ตนเองมีความคุ้นชิน เพราะจะรู้เส้นทางหลบหนีจากการจับกุมของตำรวจได้ (พิสิฐ รัชังวงศ์, 2561)

Becker, G. (1976) กล่าวถึง การคิดก่อนกระทำความผิดของบุคคลว่า บุคคลปกติ จะเป็นผู้มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการใดอันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายได้ด้วยการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล และแนวทางในการที่จะเลือกที่จะมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายของบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าจากการกระทำนั้นของแต่ละบุคคล อันหมายถึง ความพึงพอใจ หรือประโยชน์อันสูงสุดจากการกระทำนั้น ซึ่งความพึงพอใจ หรือผลประโยชน์ในที่นี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะในรูปของทรัพย์สินเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงผลประโยชน์หรือความพึงพอใจด้านจิตใจ ด้วย

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม ความหมายของการป้องกันอาชญากรรม ตะวันตระการฤกษ์ (2552) ให้ความหมายของการป้องกันอาชญากรรมว่า เป็นความพยายามที่จะสกัดกั้นล่วงหน้ามิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น ในขณะที่การแก้ไข หมายถึง การลดการกระทำความผิดซ้ำสอง

สุดสงวน สุธีธร (2547) การป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การคาดการณ์ หรือประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับช่องทาง หรือโอกาสการกระทำความผิด หรือสภาพการณ์อาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งความพยายามที่จะกระทำใด ๆ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้มีการกระทำผิดใด ๆ เกิดขึ้น

ลดาวัลย์ รุ่งเรืองพัฒนา (2548) ให้ความหมายคำว่า “การป้องกันอาชญากรรม” หมายถึง การกระทำ หรือความพยายามที่จะสกัดกั้นมิให้มีการกระทำความผิด หรืออาชญากรรมเกิดขึ้น โดยกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การป้องกันอาชญากรรมที่มีให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำความผิด เป็นการป้องกันในแง่ของการอบรมพื้นฐานทางด้านจิตใจ และลักษณะนิสัยของบุคคลให้เป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสม เพื่อเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคม

2. การป้องกันอาชญากรรมที่มีให้เกิดการกระทำความผิด โดยการดูแลรักษาความปลอดภัยของสังคม และให้มีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน โดยเน้นการลดช่องโอกาสในการเกิดอาชญากรรม จัดเป็นการป้องกันอาชญากรรมโดยตรงก่อนที่อาชญากรรมจะเกิดขึ้น อีกทั้งประชาชนยังต้องรู้จักการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

## ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เรื่อง การป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุ และแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้รวม 33 คน มาจากทั้ง 3 ส่วนดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงการซื้อของออนไลน์เพศหญิง และชาย อายุ 18-25 ปี จำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยได้รับการคัดเลือกมาจากเจ้าพนักงานสอบสวน บก. ที่ 1-9 และเจ้าพนักงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

2. พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนชั้นสัญญาบัตร จากกองบังคับการตำรวจนครบาลที่ 1-9 โดยทำการจับสลากเลือกสถานีตำรวจที่เป็นตัวแทนจำนวน 1 สถานี รวมทั้งสิ้น 9 สถานีตำรวจ จำนวน 18 คน โดย เกณฑ์การคัดเลือก กล่าวคือ มีประสบการณ์ทำคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าทางออนไลน์โดยตรง และมีอายุงานในการปฏิบัติหน้าที่ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. พนักงานสอบสวนชั้นสัญญาบัตร จากกองบังคับการตำรวจสืบสวน สอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 5 คน โดย เกณฑ์การคัดเลือก กล่าวคือ มีประสบการณ์ทำคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าทางออนไลน์โดยตรง และมีอายุงานในการปฏิบัติหน้าที่ไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอบสวน ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อทำการตรวจสอบผ่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านจึงนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อประธานกรรมการวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อความถูกต้องสอดคล้องของเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามขั้นตอนการเก็บข้อมูล ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1 ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยแบบสัมภาษณ์มี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์

ส่วนที่ 3 แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าทางออนไลน์

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ชุดที่ 2 ใช้สัมภาษณ์พนักงานสอบสวน โดยแบบสัมภาษณ์มี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน อายุราชการ

ส่วนที่ 2 ลักษณะของการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าทางออนไลน์

ส่วนที่ 3 สาเหตุการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์

ส่วนที่ 4 แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อจากการซื้อสินค้าออนไลน์

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากคณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังหน่วยงานกองบังคับการตำรวจนครบาลที่ 1-9 และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

2. การนัดหมายวัน เวลา สถานที่ กับเจ้าหน้าที่เพื่อประสานงานในการขอสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ และเหยื่อจากคดีการถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าทางออนไลน์ที่ยินยอมเปิดเผยข้อมูล โดยผู้วิจัยจะเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตัวเอง ณ กองบังคับการตำรวจนครบาลที่ 1-9 และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

3. ก่อนจะเริ่มการสัมภาษณ์ และสนทนาผู้วิจัยจะมีการแจ้งสิทธิทั้งทางเอกสาร และปากเปล่าแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกครั้งเกี่ยวกับสิทธิในการขอยุติการให้สัมภาษณ์ และการรักษาความลับวิธีการ และเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลรวมไปถึงขั้นตอนในการทำลายข้อมูล

4. สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้รหัสแทนตัวผู้ให้สัมภาษณ์แทนตัวชื่อ-นามสกุล และตำแหน่ง/ยศจริง ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ให้สัมภาษณ์ และเหยื่อเพื่อป้องกันความลับและปกป้องสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหา (Content Analysis) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน

### ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่สอบสวน

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีประสบการณ์ในการทำคดีฉ้อโกงมากกว่า 5 ปี จำนวน 23 คน โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

พบว่าเพศเป็นเพศชายส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ย 38 ปี ส่วนใหญ่จบศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่ง รองสารวัตร และสารวัตรอายุราชการมากที่สุด คือ 33 ปี น้อยสุด คือ 10 ปี

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ ได้เดินทางเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 10 คน โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย อายุเฉลี่ย 25 ปี ส่วนใหญ่จบศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย จากสถานการณ์ ยุค Digital 4.0 การใช้เทคโนโลยีที่ดีทำให้เกิดประโยชน์แต่ในส่วนของคนที่มองว่าเทคโนโลยีทำให้เห็นช่องในการกระทำความผิด ส่งผลให้การก่ออาชญากรรมมีวิวัฒนาการที่ปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยีโดยเฉพาะอาชญากรรมผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่นิยมกันมากในยุคนี้มีคดีฉ้อโกงทางออนไลน์ถึง 19,296 คดี ในการแจ้งเหตุ ซึ่งกลุ่มเจนวาย หรือ Generation Y ในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนวัยทำงาน นักเรียน นักศึกษา ลักษณะนิสัยของกลุ่มคนวัยนี้จะมีพฤติกรรมซื้อของออนไลน์ตามกระแสการบริโภคยุค 4.0 เหตุผลในการซื้อขายออนไลน์ของกลุ่มเจนวาย อันดับ 1 คือ สะดวกสบายมีบริการส่งถึงบ้าน 2 มีร้านค้าออนไลน์ให้เลือกซื้อมากขึ้น 3 ราคาถูกกว่าซื้อหน้าร้านค่าเฉลี่ย จึงทำให้เกิดการฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น ซึ่งสาเหตุการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์มีดังต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ ผู้วิจัยได้แยกสาเหตุการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1 ขาดประสบการณ์/ขาดความรอบคอบ หมายถึง การที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่เคย หรือไม่มีประสบการณ์การถูกฉ้อโกงมาก่อน ทำให้ไม่รู้จักรั้ววิธีการรับมือ รู้ไม่เท่าทันกลโกงของคนร้าย และขาดการตรวจสอบข้อมูลผู้ขายมีผลทำให้ตกเป็นเหยื่อจากการฉ้อโกงสินค้าออนไลน์

2. ความโลภ หมายถึง ความต้องการซื้อสินค้าในราคาถูกกว่าของท้องตลาดของตัวเหยื่อ ประกอบกับสินค้าที่คนร้ายเอามาหลอกเป็นสินค้าที่เหยื่ออยากได้ตรงกับความต้องการ และตรงกับงบประมาณที่ตัวเองตั้งราคาไว้

แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าทางออนไลน์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ พบว่า รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมมี 2 ด้าน ดังนี้

1. แนวทางการป้องกันการถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของเหยื่อ

ผู้ให้ข้อมูลทั้งเหยื่อ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ ดังคำสัมภาษณ์



“ต้องเช็คโปรไฟล์ให้มาก เช็คให้ดีกว่าตอนตกลงซื้อขาย ใครที่เป็นเฟชที่เพิ่งเปิดใหม่ โพสอะไรที่ไม่มีความน่าเชื่อถือเราก็อยาไปมันใจมาก นักรับของเป็นเรื่องที่น่าจะดีที่สุดแล้วดีกว่าการส่งทางพัสดุ เอาอะไรมาส่งให้เราก็มารู้แต่นักรับทำให้การซื้อขายโปร่งใสที่สุด”

“ข้อสำคัญในการซื้อสินค้าออนไลน์ในเว็บไซต์ที่เชื่อถือได้ ขอนัดเจอ ถามหาหน้าร้าน ถามที่อยู่ว่าของอยู่ที่ไหน หรือนักรับสินค้า สองตรวจสอบชื่อในอินเทอร์เน็ต ในเฟซบุ๊ก กูเกิ้ล ก่อนโอนเงิน แต่คนส่วนใหญ่จะมาทำหลังโดนหลอกไปแล้ว”

## 2. การป้องกันผ่านสื่อดิจิทัลสามารถป้องกันการตกเป็นเหยื่อ

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้พรศนะเกี่ยวกับการป้องกันผู้กระทำผิด ไม่ให้ลงมือก่ออาชญากรรมฉ้อโกงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ดังคำสัมภาษณ์

“สามารถป้องกันได้ในระดับหนึ่ง (สำหรับบุคคลที่สนใจข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ) แต่หากบุคคลใดไม่สนใจข้อมูล หรือข่าวสารก็ไม่สามารถที่จะป้องกันตนเองให้ไม่ตกเป็นเหยื่อของการถูกฉ้อโกงได้”

“ซื้อสินค้าออนไลน์กับลาชาดำ ซ้อปปี้ เพราะพวกนี้มีประกันการได้รับสินค้า ถ้าเราไม่ได้รับสินค้า หรือพึงพอใจทางคนขายจะไม่ได้เงิน”

“ให้ความรู้ได้จากการกระจายสื่อไปทางช่องทางต่าง ๆ ทางโลกโซเชียล เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ และทางเพจข่าวออนไลน์”

## อภิปรายผล

### 1. สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1 จากการศึกษา พบว่า ขาดประสบการณ์/ขาดความรอบคอบ ผลการศึกษา พบว่า ผู้เสียหายส่วนใหญ่ที่ตกเป็นเหยื่อมีสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออันดับแรก คือ มีประสบการณ์ในการซื้อสินค้า และบริการทางอินเทอร์เน็ตมาก่อน แต่ไม่เคยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการกระทำความผิดของอาชญากร อีกทั้งขาดความรอบคอบในการตรวจสอบข้อมูลผู้ขาย บัญชีที่รับโอนเงิน ตลอดจนแบล็คลิสต์รายชื่อผู้กระทำความผิดในอินเทอร์เน็ตก่อนทำการโอนเงินจึงทำให้ตกเป็นเหยื่อ

สถานการณ์การตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์มีผู้เสียหายจากการถูกฉ้อโกงในกรณีซื้อขายออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 22 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพนักศึกษา ช่องทางในการติดต่อซื้อขายหลัก ได้แก่ เฟซบุ๊ก โดยสินค้าที่ผู้เสียหายต้องการจะเป็นสินค้าที่มีลักษณะถูกกว่าท้องตลาด ประเภทสินค้าครอบคลุมทั้งอุปโภค และบริโภค สินค้ามือสอง สินค้าฟุ่มเฟือย แนวโน้มสถานการณ์การตกเป็นเหยื่อเป็นไปในทิศทางเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และระบบการชำระเงินจากธนาคารออนไลน์ (Internet Banking) ที่มีความสะดวกสบาย ทำให้พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคเปลี่ยนไป หันไปซื้อสินค้าจากช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นที่ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการล็อกดาวน์จากการระบาดของโรคโควิด 19 ที่ผู้บริโภคไม่สามารถเดินทางออกจากบ้านไปซื้อสินค้าที่หน้าร้านได้ การซื้อสินค้าออนไลน์จึงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อมีการเข้าถึงการซื้อขายออนไลน์เพิ่มขึ้น โอกาสในการตกเป็นเหยื่อจากการถูกฉ้อโกงก็มีสูงขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทของเหยื่ออาชญากรรม Hentig (1977 อ้างถึงในประเทือง ธนิตผล, 2556) ที่กล่าวว่า ประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยยึดปัจจัยทางจิต ปัจจัยทางสังคม และลักษณะทางร่างกายเป็นหลัก แบ่งเหยื่อเป็นตรงตามแนวคิด 2 ประเภทคือ 1) ผู้เยาว์ (The Young) เป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เด่นชัด เนื่องจากเป็นผู้ที่อ่อนแอ และขาดประสบการณ์ จึงง่ายต่อการถูกทำร้าย เนื่องจากการที่ร่างกายยังไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควร ความรู้สึกนึกคิดทางด้านศีลธรรมยังมีไม่มากพอ การเจริญเติบโตทางด้านกายภาพ และความรู้เท่าทันทางด้านวัฒนธรรมยังไม่เท่าเทียมกับอาชญากร จึงตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบ โดยเฉพาะผู้เยาว์ที่เป็นเพศหญิงจะมีความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศได้ง่าย

2) ผู้หญิง (The Female) เนื่องจากผู้หญิงเป็นเพศที่มีความอ่อนแอ จึงมีความเสี่ยงที่จะเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงจำนวนมากต้องตกเป็นเหยื่อฆาตกรรม หรือทารุณกรรมทางเพศ ส่วนหญิงที่สูงอายุส่วนใหญ่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นวัยที่พอมิทรัพย์สินอยู่บ้างแล้ว ดังนั้นอาชญากรรมส่วนใหญ่จึงเป็นเพศชาย เพราะเป็นเพศที่มีกำลังเยอะกว่าเพศหญิงเป็นทุนอยู่แล้ว

จากการศึกษาลักษณะการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ สามารถแบ่งลักษณะการตกเป็นเหยื่อได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การซื้อขายออนไลน์ ลักษณะการตกเป็นเหยื่อจากการซื้อขายออนไลน์ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะย่อย ดังนี้

1.1) สั่งซื้อสินค้าแล้วไม่ได้รับสินค้า คือ เมื่อผู้เสียหายตกลงทำการซื้อขาย และโอนเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายไปแล้ว หลังจากนั้นผู้เสียหายจะถูกปิดกั้นการติดต่อ และไม่สามารถติดต่อกับผู้ขายได้ สอดคล้องกับ หทัยชนก พิมพะกุล (2562) พบว่า รูปแบบของการฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์มักจะเป็นในลักษณะนำภาพสินค้ามาลงขาย โดยสินค้านั้นไม่มีอยู่จริง ในราคาที่ถูกลงกว่าปกติ เมื่อเหยื่อหลงเชื่อ ขาดการระมัดระวังและการตรวจสอบ เหยื่อก็จะโอนเงินเพื่อสั่งซื้อสินค้า เมื่อถึงเวลาที่จะไม่ส่งสินค้า และหลบหนีไม่สามารถติดต่อกับร้านค้าออนไลน์นั้นได้อีก

1.2) สั่งซื้อสินค้าแล้วได้รับสินค้าไม่ตรงกับคำสั่งซื้อ กรณีฉ้อโกงเช่นนี้ผู้เสียหายมักได้รับสินค้าที่ไม่ตรงตามระบุ หรือที่เรียกว่า สินค้าไม่ตรงปก ซึ่งสินค้าที่ได้รับอาจมีลักษณะ รูปทรง ขนาด และสีไม่ตรงตามที่ระบุในประกาศขายสินค้า หรือบางกรณีผู้เสียหายอาจได้รับสินค้าคนละประเภทกับสินค้าที่สั่งซื้อ โดยลักษณะการตกเป็นเหยื่อทั้งสองรูปแบบดังกล่าว หากความเสียหายมีมูลค่าน้อยผู้เสียหายมักจะปล่อยผ่านไม่เดินทางเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะไม่อยากเสียเวลาในการดำเนินคดี และในขณะเดียวกันก็ถือว่าพาดเคราะห์ ซึ่งในจุดนี้ทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความย่ามใจว่าตนเองไม่ถูกดำเนินคดี และกล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต

ปัจจุบันเครื่องมือหลักที่ผู้กระทำผิดใช้ในการฉ้อโกงออนไลน์ ได้แก่ บัญชีม้า เป็นบัญชีทางผ่านเพื่อรับโอนเงินระหว่างเหยื่อ และคนร้าย ทดแทนการให้เหยื่อโอนไปที่คนร้ายโดยตรง เพื่อป้องกันไม่ให้หลักฐานทางการเงินยึดโยงมาถึงตัวคนร้าย โดยบัญชีม้านี้ได้มาจากหลายช่องทาง เช่น การรับซื้อบัญชีทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต หลอกให้บุคคลไปเปิดบัญชีม้าโดยออกอุบายว่าจะได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาต่าง ๆ หรือนำข้อมูลบัญชีของเหยื่อรายอื่น ๆ ไปแอบอ้าง หรือใช้รับเงินโอน ซึ่งบัญชีม้ามีการแบ่งเกรด เช่น ถ้าหากประวัติเจ้าของบัญชีม้าขาวสะอาดไม่เคยติดบัญชีดำ (Blacklist) และมีการยืนยันตัวตนเรียบร้อยจะขายได้ราคาดี สอดคล้องกับค่าให้การของผู้ต้องหาฉ้อโกงในการขายบัญชีธนาคารของตนให้กลุ่มมิจฉาชีพว่า หลังจากขายบัญชีของตนเองให้กับมิจฉาชีพเอาไปหลอกขายสินค้าจนถูกขึ้นบัญชีดำในโลกออนไลน์ จึงทำให้บัญชีธนาคารที่เป็นชื่อของตนเองนั้นไม่สามารถขายได้อีกต่อไป เพราะไม่มีใครรับซื้อ จึงได้ผันตัวเป็นนายหน้าจัดหาบัญชีให้กับกลุ่มมิจฉาชีพอีกทอดหนึ่ง โดยรับซื้อมาในราคา 400-500 บาท และนำไปขายต่อในราคา 1,000-3,000 บาท ธนาคารที่มีแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่ายจะมีราคาแพงที่สุด เพราะใช้งานสะดวกและน่าเชื่อถือ โดยหากเจ้าของบัญชีไม่มีประวัติเคยถูกแจ้งความฉ้อโกงจะมีราคาที่สูงขึ้นตามลำดับ (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) การใช้บัญชีม้าในการกระทำความผิดของคนร้าย ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความยากลำบากในการติดตามคนร้ายมาดำเนินคดีมากขึ้น เพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ในการประสานข้อมูลรวมถึงการยืนยันตัวตนบุคคลว่าใครคือคนร้ายตัวจริง

1.2 ความโลภของเหยื่อ ผลการศึกษา พบว่า ความโลภเป็นสาเหตุหลักของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีเหยื่อวิทยา โดย Hentig ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมไว้ 13 ประเภท ซึ่งคนโลภ (The Acquisitive) เป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทหนึ่งที่มีมิจฉาชีพมักฉวยโอกาสจากความโลภของเหยื่อเข้ามาหลอกลวง ดังจะเห็นได้จากกรณีซื้อขายออนไลน์ที่ผู้ซื้อชอบซื้อสินค้าราคาถูกกว่าราคาทั่วไป จึงมักตกเป็นเหยื่อของคนร้ายที่โพสขายสินค้าตัวเดียวกัน แต่ราคาถูกกว่าท้องตลาด และเมื่อเหยื่อโอนเงินไปแล้วปรากฏว่าติดต่อผู้ขายไม่ได้ และไม่ได้รับสินค้า ความโลภเป็นสาเหตุหลักของการตกเป็นเหยื่อวรรณนิศา สุขสวัสดิ์ (2562)

จากลักษณะ และสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีฉ้อโกงดังกล่าว สามารถอธิบายโดยใช้ทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ด้วยทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ที่กล่าวว่าอาชญากรรมเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ อาชญากรที่จะกระทำความผิด เป้าหมายที่เหมาะสม และการขาดผู้พิทักษ์ กล่าวคือ อาชญากรที่จะกระทำความผิด หมายถึง แรงจูงใจที่จะกระทำความผิด เมื่อมีโอกาสดำเนินการคิดอย่างมีเหตุผลซึ่งเกิดจากการพิจารณาถึงองค์ประกอบเหยื่อที่เหมาะสม และการขาดการพิทักษ์ ซึ่งพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลานาน การเปิดข้อมูลส่วนบุคคลสู่พื้นที่สาธารณะ หรือการเปิดเผยพฤติกรรมออนไลน์ใด ๆ แก่ผู้กระทำความผิด ล้วนส่งผลต่อแรงจูงใจที่จะกระทำความผิดของตัวอาชญากรทั้งสิ้น เป้าหมายที่เหมาะสม จากการศึกษาพบว่า ความโลภ การขาดประสบการณ์ ขาดความรอบคอบ และมีมุมมองการใช้ชีวิตที่ตื้นเขินไป เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีฉ้อโกง บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวมักตกเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมของอาชญากร การขาดผู้พิทักษ์ หมายถึง การขาดบุคคล สิ่งของ หรือวิธีการใด ๆ ในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งการคุ้มครองที่ดีถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกที่จะกระทำความผิดของอาชญากร

ทฤษฎีอาชญาวิทยาอีกทฤษฎีหนึ่งที่สามารถใช้อธิบายการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ในคดีฉ้อโกงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือ ทฤษฎีเปิดเผยวิถีชีวิต (Lifestyle Theory) ที่มองว่าวิถีการดำเนินชีวิตบางอย่างของบุคคล ทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสที่จะกลายเป็นเหยื่ออาชญากรรม ในขณะที่วิถีชีวิตของบางคนมีลักษณะที่เป็นการลดโอกาสการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งบุคคลที่มีวิถีชีวิตออนไลน์จะมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ การมีวิถีชีวิตแบบขาดความระมัดระวังไม่ว่าจะเป็นการสนทนาใกล้ชิดสนิทสนม เปิดเผยภาพส่วนตัว เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวให้กับคนที่รู้จักในโลกออนไลน์ผ่านการแชท หรือการโพสต์วิถีชีวิตตนเองสู่พื้นที่สาธารณะอย่างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) พฤติกรรมเหล่านี้สามารถสร้างแรงจูงใจในการกระทำความผิดให้กับอาชญากรได้ (สาวตรี สุขศรี, 2560) ซึ่งจากลักษณะการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่กล่าวมาข้างต้น บุคคลที่มีวิถีชีวิตออนไลน์มีโอกาสดตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมสูง เพราะว่าเหยื่อที่มีวิถีชีวิตออนไลน์ คือ บุคคลที่ใช้ระยะเวลาออนไลน์ในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในแต่ละวันค่อนข้างนาน และการพูดคุยติดต่อกับบุคคลที่รู้จักในโลกออนไลน์ผ่านโปรแกรมสนทนาออนไลน์ (Chat) เป็นการพูดคุยหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างเหยื่อและผู้กระทำความผิดโดยตรง ประกอบการที่ตัวเหยื่อเองมีทัศนคติที่ดีในการมองโลก และคิดว่าคนในโลกออนไลน์น่าจะมีเจตนาดีเหมือนอย่างตัว จึงกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้กับบุคคลอื่น ซึ่งถ้าหากเหยื่อขาดบุคคลที่เป็นที่ปรึกษาหรือขาดการดูแลที่ดี เมื่อพิจารณาประกอบกับทฤษฎีปกตินิสัย บุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมที่อาชญากรพร้อมที่จะกระทำความผิดเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำความผิด ภายใต้การขาดการดูแลที่ดีของตัวเหยื่อ และตัวอาชญากรสร้างประวัติ (Profile) ความเชื่อถือของตัวเองเพื่อให้เหยื่อเกิดความไว้วางใจมากขึ้น ซึ่งทั้งสองทฤษฎีดังกล่าวสามารถใช้ร่วมกันอธิบายลักษณะและสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีฉ้อโกงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้อย่างสอดคล้องกัน

2. แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ข้อ ดังนี้

2.1 การป้องกันตนเองของเหยื่อ คือ ข้อปฏิบัติที่เหยื่อควรปฏิบัติ เพื่อลดโอกาสการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของตน โดยในกรณีการซื้อขายออนไลน์ การป้องกันตนเองของเหยื่อ ได้แก่ การซื้อสินค้าจากเว็บไซต์หรือเพจที่น่าเชื่อถือโดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ร้านค้านั้นมีการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือไม่ ราคาสินค้าไม่แตกต่างจากราคาตลาดมากเกินไป จำนวนผู้ติดตามร้านค้านั้นน้อยเพียงใด และมีรีวิวสินค้าของลูกค้าท่านอื่นหรือไม่ หากสามารถติดต่อคอลเพื่อพูดคุยกับผู้ขายได้โดยตรงก็ควรทำ เพื่อเป็นการตรวจสอบการมีตัวตนของผู้ขาย และสินค้าที่ทำการซื้อขายมีอยู่จริง กรณีที่สินค้ามีราคาแพงควรใช้การนัดรับสินค้า เพื่อลดโอกาสการถูกฉ้อโกง และสินค้าเสียหายจากการขนส่ง ช่องทางการชำระเงิน ควรเลือกเก็บเงินปลายทางแทนการโอนเงินก่อน หากมีความ

จำเป็นต้องซื้อขายด้วยการโอนเงิน ควรทำการเช็คข้อมูลบัญชีว่าตรงกันกับชื่อผู้ขาย หรือไม่ นอกจากนี้การตรวจสอบบัญชีควรนำเลขบัญชีผู้ขายไปตรวจสอบแบล็กลิสต์ก่อน เพื่อดูว่าผู้ขายมีประวัติแบล็กลิสต์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของสุดสงวน สุธีธร (2547) การป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การคาดการณ์หรือประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับช่องทาง หรือโอกาสการกระทำความผิด หรือสภาพการณ์อาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งความพยายามที่จะกระทำใด ๆ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้มีการกระทำความผิดใด ๆ เกิดขึ้น และการป้องกันโดยตัวเองในอีกลักษณะหนึ่ง คือ การที่บุคคลมีความตื่นตัวต่อสภาพแวดล้อม เป็นคนช่างสังเกต สนใจข่าวสารบ้านเมือง เมื่อมีความตื่นตัว และสนใจต่อความเป็นไปของสังคมทำให้บุคคลสามารถเอาตัวรอด มีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยในสังคมได้

2.2 การป้องกันผู้กระทำความผิด แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่การกำจัดมูลเหตุในการก่ออาชญากรรมของอาชญากร แต่ทั้งนี้ความต้องการ และสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดเป็นส่วนประกอบสำคัญที่สุด เพราะถ้าหากตัวผู้กระทำความผิดไม่มีความประสงค์ที่จะทำอาชญากรรมก็จะไม่เกิด จากการศึกษา พบว่า การป้องกันผู้กระทำความผิดสามารถทำได้ 3 แนวทาง คือ

1. การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลในสังคมทราบถึงวิธีการกระทำความผิดของคนร้าย ทำให้บุคคลรู้เท่าทันกลโกงรูปแบบต่าง ๆ เมื่อไม่มีคนหลงเชื่อ ไม่มีการโอนเงิน ความเสียหายก็ไม่เกิดขึ้น ยิ่งการประชาสัมพันธ์เข้าถึงบุคคลในสังคมมากเท่าไร การตกเป็นเหยื่อก็น้อยลงในทิศทางตรงกันข้าม

2. ปรามปรามเครื่องมือที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการฉ้อโกงออนไลน์ คือ บัญชีม้าที่เป็นบัญชีทางผ่านเพื่อรับโอนเงินระหว่างเหยื่อ และผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดมักเลือกใช้บัญชีม้าในการกระทำความผิดมากกว่าบัญชีส่วนตัว ทำให้การติดตามเส้นทางการเงินของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานจากบัญชีม้า เพื่อเชื่อมโยงไปถึงตัวผู้กระทำความผิดตัวจริง ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความยำเกรงตัวเองไม่ถูกจับกุม และอาจเลือกใช้วิธีการเดิมเพื่อกระทำความผิดซ้ำในอนาคต ดังนั้นการปรามปรามบัญชีม้าอย่างจริงจัง จึงมีส่วนช่วยลดแรงจูงใจในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้ เพราะว่าการใช้บัญชีส่วนตัวในการกระทำความผิด มีโอกาสที่จะถูกติดตามเส้นทางการเงินจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำได้เร็วขึ้น และถูกจับกุมดำเนินคดีง่ายขึ้น

3. การตรวจตราตามเพจ หรือกลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ นอกจากจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับรู้ความเคลื่อนไหวของกลุ่มคนในโลกออนไลน์ และบุคคลที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิดจากการพูดคุยเตือนภัยกันภายในสมาชิกกลุ่ม อีกทั้งยังมีส่วนช่วยป้องกันให้ผู้กระทำความผิดให้ไม่กล้าลงมือก่ออาชญากรรม เพราะกลัวว่าตนเองจะถูกจับกุมดำเนินคดี สอดคล้องกับแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมของสุดสงวน สุธีธร (2547) การป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การคาดการณ์ หรือประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับช่องทาง หรือโอกาสการกระทำความผิด หรือสภาพการณ์อาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งความพยายามที่จะกระทำใด ๆ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้มีการกระทำความผิดใด ๆ เกิดขึ้น

การป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การคาดการณ์หรือประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับช่องทางหรือโอกาสการกระทำความผิด หรือสภาพการณ์อาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งความพยายามที่จะกระทำใด ๆ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้มีการกระทำความผิดใด ๆ เกิดขึ้น สามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1. ตัดโอกาสของคนร้ายโดยตรง ด้วยการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบปรากฏตัวในพื้นที่ และช่วงเวลาที่เหมาะสมตามข้อมูลอาชญากรรม

2. ขจัดมูลเหตุ หรือตัดโอกาสคนร้ายทางอ้อมภายใต้ขีดความสามารถ และขอบข่ายอำนาจหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่รัฐสามารถกระทำได้ ซึ่งอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ การปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบไม่สามารถตัดโอกาสการกระทำความผิดของคนร้ายได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์มีลักษณะไร้พรมแดน ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ (ทางกายภาพ) เดียวกันกับเหยื่อ อีกทั้งตัวผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ในโลกออนไลน์มีลักษณะเป็นการใช้บัญชีอวตาร (Avatar) ไม่เปิดเผยตัวตนทำให้เจ้าหน้าที่

ตำรวจไม่ทราบว่ามีใคร คือ ผู้กระทำความผิดจริง อย่างไรก็ตามการตรวจสอบและควบคุม (Sensor) การตรวจตราตามเพจหรือกลุ่มสมาชิกในต่าง ๆ ในโลกออนไลน์สามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบถึงความเป็นไปในโลกออนไลน์ และการประสานความร่วมมือกับแอดมินผู้ดูแลเพจต่าง ๆ ในการบล็อกหรือแบนบุคคลที่มีประวัติกระทำความผิดไม่ให้มีโอกาสกระทำความผิดซ้ำ สำหรับการขจัดมูลเหตุทางอ้อม

## ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสาเหตุการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ และแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อที่ถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งเร่งการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงวิธีการฉ้อโกงออนไลน์ในรูปแบบใหม่อย่างสม่ำเสมอ และการแนะนำแนวทางให้กับผู้ตกเป็นเหยื่อว่าควรดำเนินการอย่างไร

1.2 กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีการเพิ่มช่องทางการรับรู้ของประชาชนในทุกเพศวัยในเรื่องการป้องกันการฉ้อโกงออนไลน์ การบริการ หรือจัดให้มีการมีเซปทอปให้ปรึกษาคดีในส่วนของผู้ตกเป็นเหยื่อต่างจังหวัด หรือปริมณฑล อาจจะเป็นรถยนต์เคลื่อนที่ เข้าไปให้ความรู้สร้างความเข้าใจกับประชาชนที่มีโอกาสเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อ

### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อควรมีแนวทางป้องกันตนเองเช่น การตรวจสอบแหล่งที่มาของร้านค้าออนไลน์ สินค้าออนไลน์ ในระบบแอปพลิเคชันต่าง ๆ หรือเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมในคอมเม้นท์ต่าง ๆ รวมไปถึงการรีวิวสินค้าของร้านค้านั้น ๆ อย่างละเอียด

2.2 พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งความดำเนินคดีแล้ว ควรจะกำหนดระยะเวลาเพื่อแจ้งให้ผู้ที่มาแจ้งความได้รับทราบเกี่ยวกับความคืบหน้าของคดีซึ่งให้เป็นไปตามระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และต้องทำความเข้าใจกับผู้ตกเป็นเหยื่อที่เป็นผู้สูงอายุหรือผู้ตกเป็นเหยื่อที่เป็นเยาวชนในกลไกที่เกิดขึ้น

### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในช่วงอายุ และวัยอื่นๆ เพื่อเข้าถึงปัญหาและสาเหตุของการถูกฉ้อโกงจากการซื้อสินค้าออนไลน์พร้อมทั้งแนวทางการป้องกัน

## เอกสารอ้างอิง

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2564). กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Processes). สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.thairath.co.th/content/270870>.

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2564). ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.thairath.co.th/content/270870>.

จิรสิทธิ์พล ภูวไชยจิรภักดิ์. (2560). ปัจจัยกีดกันและปัจจัยการควบคุมตนเองกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2567 จาก <https://repository.nida.ac.th/server/api/core/bitstreams/dafd106e-8436-4203-81ef-80f91403a7d6/content>.

ณัฐธรรณ เดชสกุล. (2563). ปัญหาการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. วารสารนวัตกรรมสังคม, 3(1), 137-153.

- ตะวัน ตระการฤกษ์. (2552). การมีส่วนร่วมของราษฎรอาสาในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่  
รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรสาคร. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567 จาก  
<https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/2/264738>.
- ประเทือง ธนิตผล. (2556). อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิสิฐ ระฆังวงษ์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขต  
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. NIDA Wisdom  
Repository. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2565 จาก <https://repository.nida.ac.th/items/3df2d63e-8cfa-4699-9470-08095731432f>.
- พรชัย ชันดี และคณะ. (2558). ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. กรุงเทพฯ: ส.เจริญ  
การพิมพ์.
- รัชดา ธนาดิเรก. (2564). เปิดยอดร้องเรียนสินค้าออนไลน์ สายด่วน 1212 คนเจอบั่นผ่านเฟซบุ๊กฟุ้งกระชูด.  
สืบค้นเมื่อ. 15 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.dailynews.co.th/news/360625/>.
- ลดาวัลย์ รุ่งเรืองพัฒนา. (2548). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อข่มขืนของวัยรุ่นหญิงในสยามแสควร์.  
สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565 จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/1/179385>.
- สุดสงวน สุธีสร. (2547). อาชญาวิทยา (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาวตรี สุขศรี. (2560). อาชญากรรมคอมพิวเตอร์/ไซเบอร์ กับทฤษฎีอาชญาวิทยา. วารสารนิติศาสตร์, 46(2), 415-432.
- สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). พฤติกรรม Gen Y นิยมซื้อขายออนไลน์ ทำอย่างไรไม่ให้ถูกโกง.  
สืบค้นเมื่อ 22 ตุลาคม 2565 จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/article/>.
- วรรณนิศา สุขสวัสดิ์. (2562). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติ  
ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 (แก้ไขเพิ่มเติม  
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559). สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2567 จาก <http://dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789//7/7.%e0%b8%9a%e0%b8%97%e0%b8%97%e0%b8%b5%e0%b9%88%20%20%2b.pdf>.
- หทัยชนก พิมพ์ทะกุล. (2562) รูปแบบของการฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2565 จาก <http://journalgrad.ssru.ac.th/index.php/index/search/authors/view?>.
- อัมณพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). อาชญากรรมและอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐ. (2565). บัญชีม้า. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/news0/politic/2748704>.

## Reference

- Becker, G. (1976). *The Economic Approach to Human Behavior*. The University of Chicago Press: Chicago.

### คณะผู้เขียน

#### ว่าที่ ร.ต.วงศ์วรัญ ชูสงค์

นักศึกษาหลักสูตรอาชีววิทยาและงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

E-mail: tonklawongwaran\_c@hotmail.com

#### รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ กัลยะจิตร

อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

E-mail: sunee.kan@mahidol.ac.th

#### ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกร ปุณณฤทธิ

อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

E-mail: suppakorn.pon@mahidol.ac.th

